

Narodowe Centrum Badań Jądrowych

National Centre for Nuclear Research

Świerk

Narodowe Centrum Badań Jądrowych:
kompetencje oraz zaangażowanie
w programy badawcze
w zakresie energetyki jądrowej

Narodowe Centrum Badań Jądrowych

ul. Andrzeja Sołtana 7
05-400 Otwock-Świerk

tel. +48 22 71 80 001
fax +48 22 779 34 81

e-mail: ncbj@ncbj.gov.pl

www.ncbj.gov.pl

Narodowe Centrum Badań Jądrowych: kompetencje oraz zaangażowanie w programy badawcze w zakresie energetyki jądrowej

I. Bezpieczeństwo jądrowe i ochrona radiologiczna (dozymetria, symulacje, analizy ryzyka...)	3
II. Monitoring radiologiczny otoczenia obiektów jądrowych	10
III. Ekspertyzy dotyczące pracy instalacji jądrowych	12
IV. Badania lokalizacyjne przyszłych EJ (analizy geologiczne, hydrologiczne, sejsmiczne, środowiskowe)	15
V. Badania jakościowe oraz kwalifikacja materiałów i urządzeń do instalacji jądrowych, inżynieria materiałowa	16
VI. Postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym i gospodarka odpadami promieniotwórczymi	17
VII. Opracowania eksperckie	18
VIII. Działalność szkoleniowa, edukacyjna i popularyzatorska	19
IX. Bieżące zaangażowania NCBJ w programach krajowych i międzynarodowych z obszaru energetyki jądrowej	24
X. Kluczowa Infrastruktura	27
XI. Załączniki	29
A. Zaangażowanie osobowe:	29
B. Kompetencje NCBJ w zakresie kodów obliczeniowych:	30

Wstęp

Ośrodek jądrowy w Świerku od początku swojego istnienia w 1956 r rozwija kompetencje w zakresie energetyki jądrowej i jej fizycznych podstaw. Po przerwaniu budowy elektrowni jądrowej w Żarnowcu środek ciężkości prac w Świerku przesunął się w kierunku zastosowań medycznych i materiałowych. Po decyzji rządu z 13.01.2009 r. o rozpoczęciu prac nad Programem Polskiej Energetyki Jądrowej, instytuty ze Świerku niezwłocznie rozpoczęły przygotowania do wsparcia tego programu.

Przełomowym punktem było połączenie instytutów i utworzenie Narodowego Centrum Badań Jądrowych. Powstał największy w Polsce instytut badawczy z ponad 1000-osobowym personelem. Dzięki środkom z funduszy unijnych istotnie odmłodzono kadrę i rozpoczęto modernizację infrastruktury badawczej i technicznej. Zintensyfikowano współpracę z organizacjami międzynarodowymi (MAEA, Euratom, SNETP, OECD NEA), wiodącymi ośrodkami badawczymi (zwłaszcza francuskim CEA) oraz producentami reaktorów. Wspólnie z instytutami z Czech, Węgier i Słowacji utworzono stowarzyszenie *Vysegrad-4 for Generation-4 Reactors (V4G4)*, służące rozwojowi nowych technologii reaktorowych.

Dzięki tym działaniom NCBJ dysponuje dziś zespołami eksperckimi zdominowanymi przez młodych ludzi, kierowanych przez ekspertów z dużym doświadczeniem. Posiada i ciągle rozwija unikalną infrastrukturę badawczą (reaktor MARIA, Laboratorium Badań Materiałowych, i.in.) i obliczeniową (Centrum Informatyczne Świerk). Aktywnie uczestniczy w wielu programach europejskich, a jeden z nich - dotyczący kogeneracji jądrowej – koordynuje.

Obecnie potencjał NCBJ jest wykorzystywany głównie we współpracy międzynarodowej. Celem niniejszego opracowania, przygotowanego w 2 lata po utworzeniu NCBJ, jest przedstawienie możliwości zaangażowania instytutu w budowę polskiej energetyki jądrowej – jednego z głównych celów do jakiego został utworzony.

I. Bezpieczeństwo jądrowe i ochrona radiologiczna (dozymetria, symulacje, analizy ryzyka...)

A. *Probabilistyczne analizy bezpieczeństwa (Probabilistic Safety Assessment – PSA)*

Probabilistyczne analizy bezpieczeństwa instalacji jądrowych, składowisk odpadów i przewozu materiałów promieniotwórczych oraz zastosowanie PSA w podejmowaniu decyzji dotyczących bezpieczeństwa instalacji w oparciu o wielkość ryzyka (RIDM – Risk Informed Decision Making). Analizy podatności na działania stron trzecich dotyczące bezpieczeństwa instalacji jądrowych (tzw. SVA – Security Vulnerability Analysis).

Doświadczenie: Jedyny w Polsce zespół (8 osób) z doświadczeniem w wykonywaniu analiz PSA dla elektrowni jądrowych (m.in. prace jeszcze dla EJ Żarnowiec i w ramach programów koordynowanych przez MAEA), głównie w zakresie analiz niezawodności systemów EJ, błędów ludzkich oraz obliczeń prawdopodobieństwa wystąpienia ciągów awaryjnych. Wykonywanie ekspertyz dla PAA, udział w pracach MAEA dotyczących rozwoju metodyki IRIDM (Integrated Risk Informed Decision Making), udział w projekcie UE ASAMPSA_E (Advanced Safety Assessment: Extended PSA) obejmującym w szczególności zagadnienia uwzględnienia naturalnych, ekstremalnych zdarzeń zewnętrznych w analizach PSA, oraz w stowarzyszeniu ESReDA (European Safety, Reliability & Data Association).

Ponadto brano udział w ekspertyzach wykonywanych dla Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w zakresie zagrożeń związanych z lokalizacją i możliwymi skutkami transgranicznymi planowanych EJ w obwodzie kaliningradzkim oraz na Ukrainie nowych bloków EJ Chmielnicki.

Dostępne oprogramowanie: US NRC SAPHIRE do analiz PSA Poziomu 1 (udostępniony przez PAA), COSYMA do analiz skutków uwolnień – PSA Poziom 3 wraz z zestawem generycznych danych niezawodnościowych łącznie z danymi do analiz błędów ludzkich.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dozoru jądrowego lub operatora.

B. *Deterministyczne analizy bezpieczeństwa (Deterministic Safety Assessment – DSA) w zakresie analiz cieplno-przepływowych instalacji jądrowych dla awarii projektowych z wykorzystaniem kodów systemowych i komponentowych*

Analizy te obejmują:

- Opracowywanie matematycznych modeli reaktorów, obiegów chłodzenia, systemów bezpieczeństwa, zarówno przy podejściu konserwatywnym, jak i najdokładniejszej oceny wyników, z wykorzystaniem analiz niepewności i wrażliwości;
- Walidacja i weryfikacja narzędzi obliczeniowych do analiz awarii projektowych, w szczególności analiz cieplno-przepływowych; rozwój tych narzędzi (np. poprzez udział w programie NURISP/NURESAFE);
- Symulacja awarii projektowych z wykorzystywaniem obliczeniowych kodów systemowych oraz kodów komponentowych, pozwalających na modelowanie i symulowanie zjawisk zachodzących podczas eksploatacji elektrowni jądrowej.

Doświadczenie: Członkowie 9-osobowego zespołu mają kilkuletnie doświadczenie w przeprowadzaniu deterministycznych analiz bezpieczeństwa. Brali oni udział w wielu szkoleniach międzynarodowych, w tym organizowanych przez Międzynarodową Agencję Energii Atomowej (MAEA), podczas których mieli szansę doskonalić umiejętności w wykorzystaniu kodów systemowych, neutronowych oraz w modelowaniu zachowania paliwa jądrowego. Zespół posiada doświadczenie w modelowaniu instalacji eksperymentalnych, co pozwala porównywać otrzymane wyniki z danymi eksperymentalnymi, weryfikować narzędzia obliczeniowe stosowane w analizach i metody tworzenia modeli. Członkowie zespołu brali również udział w szkoleniach z zakresu przeprowadzania inspekcji w elektrowni jądrowej Zwentendorf w Austrii. Ostatnio zrealizowane projekty – przykłady zamodelowanych instalacji/komponentów:

- Przy użyciu programu RELAP5:
  - Model instalacji eksperymentalnej LOFT – największej instalacji eksperymentalnej z paliwem tlenkowym, będącej odpowiedzią systemu chłodzenia reaktora na szeroki zakres scenariuszy awarii.
  - Model kasety paliwowej reaktora VVER 440.
  - Model instalacji ZION przeskalowany metodą Kv Scaling dla warunków LOFT L2-5 – istotny element oceny bezpieczeństwa, będący fragmentem weryfikacji przeprowadzonych obliczeń i utworzonego modelu obiektu rzeczywistego.
  - Model kasety paliwowej (szczegółowy) reaktora EPR.
  - Analiza modelu instalacji eksperymentalnej BETHSY.
  - Model poziomego kanału do badania zjawiska spadku ciśnienia przy przepływie dwufazowym.
- Przy użyciu programu CATHARE2:
  - Model kasety paliwowej reaktora wodnego wrzącego (BWR).
  - Model kanału paliwowego reaktora MARIA.
  - Model eksperymentalnej instalacji Marviken (w 2D i 3D).
  - Model rdzenia i jednej pętli reaktora PWR (2D).
- Przy użyciu programu TRANSURANUS:
  - Model kasety paliwowej reaktora VVER 440.
  - Model instalacji eksperymentalnej PIPER dedykowanej przepływowi krytycznym.
  - Model pionowej U-rurowej wytwornicy pary.

Dostępne oprogramowanie: RELAP5, CATHARE2, TRANSURANUS, FLICA4, URANIE

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dozoru jądrowego, operatora lub dostawcy technologii.

C. Deterministyczne analizy bezpieczeństwa w zakresie analiz awarii ponadprojektowych i ciężkich

Analizy te obejmują:

- symulacje kodami do ciężkich awarii procesów takich jak:
  - degradacja rdzenia reaktora i topienie się paliwa jądrowego;
  - interakcje paliwo-chłodziwo (włączając wybuchy parowe);
  - utrzymanie materiału stopionego rdzenia w zbiorniku reaktora;
  - przetopienie zbiornika reaktora przez stopiony rdzeń;
  - generowanie ciepła w obiegu chłodzenia reaktora;
  - wyrzut stopionego materiału rdzenia pod wysokim ciśnieniem, w tym także prowadzący do bezpośredniego grzania obudowy bezpieczeństwa;
  - wydzielanie, spalanie lub detonacja gazów palnych;
  - uszkodzenie lub omińnięcie obudowy bezpieczeństwa;
  - interakcja materiału stopionego rdzenia z betonem;
  - uwolnienie i przenoszenie produktów rozszczepienia;
  - zdolność do chłodzenia stopionego rdzenia wewnątrz i na zewnątrz zbiornika reaktora.
- symulacje parametrów reaktora jądrowego kodami neutronowymi celem wyznaczenia podstawowych współczynników bezpieczeństwa oraz parametrów paliwa w czasie eksploatacji reaktora. Symulacje te pozwalają na uzyskanie ilościowej i jakościowej informacji na temat składu izotopowego rdzenia po czasie eksploatacji, niezbędnych jako dane wejściowe do dalszego przetwarzania w kodach do ciężkich awarii:
  - Przy użyciu programu SERPENT:
    - Model rdzenia reaktora EPR dla różnych warunków eksploatacyjnych.
    - Model kaset reaktora EPR - A1-C3 różnego rodzaju wzbogacenia.
  - Przy użyciu programu DRAGON:
    - Model kaset reaktora EPR dla różnych warunków eksploatacyjnych.

- Modele kaset reaktora EPR - A1-C3 różnego rodzaju wzbogacenia.
- Model wytwornicy pary reaktora PWR (2D)

Doświadczenie: 4-osobowy zespół realizuje obliczenia zgodnie z podejściem opartym na najlepszym oszacowaniu, używając do tego dedykowanych narzędzi obliczeniowych. Wśród realizowanych ostatnio projektów wymienić należy:

Dostępne oprogramowanie: RELAP5/SCADAPSIM, MELCOR, Serpent, DRAGON,

Potencjalni odbiorcy: Prace te mogą być wykonywane na potrzeby urzędu regulacyjnego lub operatora.

D. Analizy ciepłno-przepływowe z wykorzystaniem obliczeniowej mechaniki płynów (CFD)

Analizy bezpieczeństwa wiernie odwzorowujące lokalne zjawiska fizyczne w konkretnych komponentach obiegu reaktorowego, w szczególności do prowadzenia analiz ciepłno-przepływowych, szczegółowo odwzorowujących zjawiska fizyczne w rurociągach, rdzeniu reaktora, naczyniu ciśnieniowym czy też obudowie bezpieczeństwa. Znajdują zastosowanie zarówno w fazie projektowania EJ, celem optymalizacji procesów technologicznych, jak również do szacowania awarii projektowych i ponadprojektowych.

Doświadczenie: Grupa Analiz CFD licząca 5 osób, dostarcza ekspertyzy na potrzeby prac projektowych i eksploatacyjnych załogi reaktora badawczego MARIA:

- Wysokorozdzielcza analiza ciepłno-przepływowa specjalnej kasety paliwowej (zwanej konwerterem pasma neutronów) dla reaktora MARIA projektowana na potrzeby eksperymentalnej instalacji medycznej.
- Warunki stacjonarne i niestacjonarne chłodzenia kalorymetru aluminiowo-berylowego w matrycy rdzenia reaktora MARIA

Grupa bierze również czynny udział w projekcie HTR-PL (*Rozwój wysokotemperaturowych reaktorów do zastosowań przemysłowych*) w zakresie modelowania i wykorzystania oprogramowania do analiz bezpieczeństwa. W swoich pracach wykorzystuje zasoby sprzętowe i oprogramowanie projektu Centrum Informatyczne Świerk.

Dostępne oprogramowanie: Fluent oraz CFX (oba firmy ANSYS), CEA Trio_U, OpenFoam, Nek5000

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dostawcy technologii, dozoru jądrowego, jak również i operatora instalacji.

E. Analizy różnych technologii reaktorowych IV generacji w aspekcie oceny bezpieczeństwa reaktorów HTR, GFR, SMR

Prace nad technologiami IV generacji, w szczególności reaktorami wysokotemperaturowymi ze złożem usypanym.

Doświadczenie: Zespół (4 osoby) prowadzi w chwili obecnej prace w tej dziedzinie w ramach projektu NCBiR pt. „HTRPL”. Prace koncentrują się na modelowaniu przemieszczania się paliwa w złożu usypanym i przepływie gazu przez to złożo. Dodatkowo wykonano modele komponentów pętli helowej HE-FUS3 - instalacji chłodzonej helem, będącej częścią pracy rozwojowej na rzecz tworzenia gazowego reaktora energetycznego generacji IV.

Dostępne oprogramowanie: CEA SALOME, SCALE, RELAP/SCDAPSIM, MELCOR, Code_Saturne i SYRTHES (oba EDF) + oprogramowanie własne.

Potencjalni odbiorcy: Wyniki badań mogą posłużyć do rozwoju małych reaktorów jądrowych z zastosowaniem jako źródło energii dla przemysłu czy też do produkcji pary o wysokich parametrach

F. Symulatory obiektów jądrowych (reaktorów energetycznych i badawczych)

Tworzenie komputerowych symulatorów analitycznych i szkoleniowych;

Doświadczenie: 2-osobowy zespół koncentruje swoje działania na symulowaniu procesów zachodzących w paliwie jądrowym i odpadach promieniotwórczych, powstających w trakcie eksploatacji w reaktorze ciśnieniowym, obrazując takie parametry jak czas ich aktywności lub skład izotopowy. Do ww. analiz wykorzystywana jest duża moc obliczeniowa Centrum Informatycznego Świerk.

Ponadto Zespół z Zakładu EJ1 w ramach projektu Transition Facility pn. „Bezpieczeństwo Jądrowe i Ochrona Radiologiczna” realizował w 2008 roku, długoletni Program Szkoleniowy w Zakresie Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej i w efekcie powstał uproszczony symulator Reaktora MARIA używany obecnie do celów szkoleniowych i demonstracyjnych.

Dostępne oprogramowanie: Oprogramowanie własne w oparciu o modele stworzone w aplikacji Serpent oraz Symulator Reaktora MARIA.

Potencjalni odbiorcy: Prace te w zależności od poziomu skomplikowania mogą być wykorzystywane na potrzeby operatora lub w wersjach uproszczonych na potrzeby informacyjne (wizualizacja procesów w reaktorze może być drogą edukacji społeczeństwa).

G. Metody kompleksowej oceny zagrożeń radiacyjnych dla ludzi i środowiska w wyniku eksploatacji instalacji jądrowych i zdarzeń awaryjnych

Modelowanie transportu i dyspersji skażeń promieniotwórczych w środowisku (powietrze, woda, gleba) oraz w łańcuchach żywieniowych człowieka. Wykonywanie symulacji transportu uwolnień dla terenów o złożonej rzeźbie terenu za pomocą modeli mechaniki obliczeniowej płynów. Modelowanie niepewności modeli transportu i dyspersji skażeń w środowisku za pomocą techniki ensemblingu.

Doświadczenie: Zespół (7-osobowy) wykorzystuje swoje wieloletnie doświadczenie oraz szereg aplikacji komputerowych m.in. do analiz skutków uwolnień (COSYMA), do modelowania transportu skażeń w atmosferze (FLEXPART i HYSPLIT), do modelowania transportu skażeń w wodzie (THREETOX), do wielo-skalowego modelowania transportu skażeń w glebie i ośrodkach porowatych (PFLOTRAN) zainstalowane na klastrze komputerowym projektu Centrum Informatyczne Świerk. Wieloletnie doświadczenie uzyskane dzięki udziałowi w wielu programach krajowych i UE, w szczególności w ramach działalności Centrum Doskonałości UE MANHAZ (Management of Health and Environmental Hazards). Szeroka współpraca międzynarodowa m.in. z Joint Research Centre, Institute for Environment and Sustainability oraz Institute for Protection and Security. Wieloletni udział w programach UE dotyczący ensemblingu.

Dostępne oprogramowanie: COSYMA, FLEXPART, HYSPLIT, THREETOX, PFLOTRAN.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dozoru jądrowego lub operatora.

H. Systemy wspomaganie decyzji po awarii jądrowej oraz zarządzania kryzysowego w sytuacji zagrożenia radiacyjnego

Prognozowanie skuteczności działań interwencyjnych krótko- i długo-terminowych w następstwie incydentów radiacyjnych i awarii jądrowych. Stochastyczne metody identyfikacji źródła zagrożeń w oparciu o dane pomiarowe.

Doświadczenie: Zespół (5 osób) wykorzystuje system RODOS (Real Time On-Line Decision Support System for nuclear emergencies in Europe), rozwijany od 1991 roku w ramach kolejnych programów ramowych UE. Uczestnictwo w tych projektach od 1993 roku (w sumie 9 projektów), udział w platformie NERIS (European Nuclear and Radiological Emergency Management and Rehabilitation Strategies), pełnienie roli organizacji odpowiedzialnej w Polsce za dalszy rozwój systemu RODOS oraz implementacje nowych wersji w ramach corocznych umów dla PAA. System RODOS prognozuje rozwój sytuacji radiologicznej kraju w oparciu o dane o źródle uwolnienia gdziekolwiek w Europie, modelowanie transportu skażeń w powietrzu, wodzie, glebie i ciągach żywieniowych zwierząt oraz

człowieka, mapy numeryczne gleb, dane o pokryciu terenu oraz wspomaga ocenę skuteczności różnych możliwych działań profilaktycznych. Prace wykonywane dla dozoru jądrowego oraz centrum zarządzania kryzysowego.

Dostępne oprogramowanie: RODOS.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dozoru jądrowego lub operatora EJ.

I. Systemy eksperckie wspomaganie decyzji oparte na sztucznej inteligencji do prognozowania przebiegu awarii

Przewidywanie parametrów przebiegu awarii jądrowej na podstawie danych z systemów uczących się. Estymacja wpływu, jaki na przewidywany przebieg awarii mogą mieć dane działania operatorów elektrowni, wydajność systemów bezpieczeństwa itp. Wczesne wykrywanie nieprawidłowości w działającym układzie i ocena stopnia zagrożenia jakie ze sobą niosą. Wykorzystanie sieci neuronowych, algorytmów genetycznych, maszyn wektorów nośnych itp.

Doświadczenie: 2-osobowy zespół przygotowuje oprogramowanie do oceny szczelności kanałów paliwowych reaktora badawczego oraz przewidywania czasu pozostałego do poważnego uszkodzenia reaktora podczas awarii ubytku chłodziwa z obiegu pierwotnego.

Dostępne oprogramowanie: Oprogramowanie własne z wykorzystaniem kodów systemowych

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane na potrzeby operatora lub dla dozoru jądrowego.

J. Wzorcowanie aparatury dozymetrycznej:

W Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych działa akredytowane laboratorium wzorcujące, nr akredytacji AP-070, uprawnione do kalibracji aparatury dozymetrycznej do pomiarów dawki i mocy dawki promieniowania gamma, wzorcowania przyrządów do pomiarów skażeń powierzchniowych emiterami alfa, beta i gamma oraz jako jedyne w kraju do wzorcowania aparatury dozymetrycznej do pomiarów promieniowania neutronowego.

Doświadczenie: Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych dysponuje doświadczoną i wykwalifikowaną kadrą niezbędną do świadczenia tego typu usług. Wysoki poziom świadczonych usług potwierdzają wyniki porównań międzylaboratoryjnych, w których LPD bierze udział.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane na potrzeby operatora.

K. Pomiary promieniotwórczych skażeń wewnętrznych personelu obiektu jądrowego

W Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych działa akredytowane laboratorium badawcze, nr akredytacji AB-567, uprawnione do wykonywania pomiarów skażeń wewnętrznych ludzi metodami „in-vivo” i „in-vitro” wraz z oceną skutecznej dawki obciążającej – w tej dziedzinie jest to jedyne w chwili obecnej laboratorium posiadające takie uprawnienia w kraju.

Dostępne wyposażenie: Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych dysponuje: laboratoriami spektrometrii promieniowania gamma w tym licznikiem promieniowania ciała człowieka i licznikiem promieniowania tarczycy (w tym mobilnym) wyposażonym w cztery detektory HpGe (w tym dwa opisane numerycznie umożliwiające stosowanie kodów obliczeniowych pozwalających na bezpośrednie pomiary bez konieczności kalibracji ich wzorcami promieniowania) oraz wielokanałowe analizatory amplitudy ze stosownym oprogramowaniem; laboratorium spektrometrii promieniowania alfa (cztery tory pomiarowe) oraz analizator amplitudy z oprogramowaniem.

Doświadczenie: Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych dysponuje doświadczoną i wykwalifikowaną kadrą niezbędną do świadczenia tego typu usług. Wysoki poziom świadczonych usług potwierdzają wyniki porównań międzylaboratoryjnych, w których LPD bierze udział.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane na potrzeby operatora lub dla dozoru jądrowego.

L. Dozymetria promieniowania mieszanego, metody pomiarowe skażeń wewnętrznych oraz skażeń środowiska

Dozymetria i systemy dozymetryczne w polach promieniowania mieszanego (neutrony + gamma) konieczna do zapewnienia ochrony radiologicznej w otoczeniu reaktora i jego otoczeniu oraz monitoring radiologiczny miejsc pracy. Metody i przyrządy pomiarowe, które będą mogły być wykorzystane w monitorowaniu dawek indywidualnych i środowiskowych. Akredytowane procedury pomiarowe i badawcze przeznaczone do oceny dawki skutecznej od skażeń wewnętrznych, wraz z oceną dawki obciążającej. Monitorowanie substancji promieniotwórczych w środowisku i mediach technologicznych od poziomu tła naturalnego do poziomów awaryjnych.

Doświadczenie: Zespół opracowuje oryginalne metody rekombinacyjne, unikalne na skalę światową rekomendowane przez Międzynarodową Komisję Jednostek i Pomiarów Promieniowania (ICRU) oraz nanodozymetrię.

Aktualnie prowadzone są następujące projekty:

- Program strategiczny Narodowego Centrum Badań i Rozwoju „Technologie wspomagające rozwój bezpiecznej energetyki jądrowej” Zadanie 6. Rozwój metod zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej dla bieżących i przyszłych potrzeb energetyki jądrowej (lider sieci naukowej – Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej). Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych jest wykonawcą 4 spośród 18 etapów projektu.
- Rekombinacyjny dawkomierz nowej generacji do oceny narażenia na stanowiskach pracy w polach promieniowania reaktorów i akceleratorów
- Opracowanie mikrodozymetrycznego detektora rekombinacyjnego do dozymetrycznej analizy promieniowania reaktorowego
- Rozpoczynający się projekt NCBiR w ramach Lider IV: „Nowej generacji beton osłonowy przed promieniowaniem jonizującym”.
- Projekt NCBiR w ramach Programu Badań Stosowanych „Trwałość i skuteczność betonowych osłon przed promieniowaniem jonizującym w obiektach energetyki jądrowej”. Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych jest członkiem konsorcjum, którego liderem jest Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN.
- Nadzór dozymetryczny ośrodka – realizacja funkcji Inspektora Ochrony Radiologicznej w ośrodku jądrowym. Nadzór nad przestrzeganiem zasad bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej w ośrodku jądrowym, ewidencja źródeł promieniotwórczych, ewidencja dawek indywidualnych.
- Udział w pracach dotyczących analizy własności materiałów poddanych defektowaniu: tworzenie baz danych niezbędnych do oceny aktualnego stanu instalacji jądrowej na potrzeby programów symulujących eksploatację instalacji jądrowych.

Dostępne wyposażenie: Zasoby aparaturowe: detektory, systemy dozymetryczne, systemy archiwizacji automatyzacji pomiarów oraz metody pomiarowe i metody szacowania dawek. Wzorcowe pola promieniowania neutronowego i gamma w hali kalibracyjnej LPD oraz dostęp do pól promieniowania wokół reaktora MARIA.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane na potrzeby operatora lub dla dozoru jądrowego.

M. Walidacja i weryfikacja narzędzi obliczeniowych związanych z zagadnieniami transportu neutronów

Przykład: Narzędzia prostsze (WIMS, REBUS, GNOMER) są weryfikowane za pomocą programów Monte Carlo (MCNP i SERPENT), natomiast programy Monte Carlo są weryfikowane za pomocą obliczeń specjalnie budowanych do tego celu zestawów krytycznych.

Doświadczenie: Zespół 8-osobowy w ramach Pracowni Numerycznych Zagadnień Transportu Neutronów. Kod MCNP był weryfikowany w ramach programu ICSBEP (International Criticality Safety Benchmark Evaluation Project) na zestawie AGATA (zbudowanym jeszcze w IBJ) i zawierającym gadolin amerykańskim zestawie PLANET w Los Alamos Critical Experiments Facility.

Dostępne oprogramowanie:

WIMS	1-wymiarowe obliczenia transportowe w 68-127 grupach neutronów, generacja efektywnych kilka-grupowych stałych materiałowych do obliczeń dyfuzyjnych
REBUS	1-2-3 wymiarowe obliczenia dyfuzyjne; równania dyfuzyjne rozwiązywane metodą różnicową w geometrii, m.in. prostokątnej, trójkątnej, sześciokątnej, r-theta-z; dowolna liczba grup.
GNOMER	2-3 wymiarowe, 2-grupowe obliczenia dyfuzyjne z uwzględnieniem sprzężeń moc-strumień neutronów w reaktorze energetycznym.
MCNP	3-wymiarowe obliczenia Monte Carlo z wiernym odwzorowaniem geometrii, ciągłe widmo energetyczne, weryfikacja wyników obliczeń kodem WIMS.

II. Monitoring radiologiczny otoczenia obiektów jądrowych

A. Modelowanie geoprzestrzenne danych monitoringowych z uwzględnieniem niepewności za pomocą metod geostatystycznych

Wykorzystanie krigingu bayesowskiego na potrzeby systemów wczesnego ostrzegania. Stochastyczne metody identyfikacji źródła zagrożeń w oparciu o dane pomiarowe.

Doświadczenie: Wieloletnia współpraca z grupą REM (Radioactivity Environmental Monitoring), obecnie w Institute for Transuranium Elements, JRC UE. Obecnie zespół (5 osób) realizuje projekt „Opracowanie systemu informacji w czasie rzeczywistym o zagrożeniach poważnymi awariami na potrzeby wczesnego ostrzegania oraz zarządzania kryzysowego” w ramach programu „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy – II etap”.

Dostępne oprogramowanie: Pakiet INTAMAP (opracowany w wyniku programu UE) oraz własne oprogramowanie.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla operatora, dozoru jądrowego oraz centrum zarządzania kryzysowego.

B. Analizy radiochemiczne próbek środowiskowych (wody, ścieki, mułu, powietrze, gleba, szata roślinna, żywność i inne oraz próbek biologicznych)

Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych dysponuje Centralnym Systemem Kontroli Radiologicznej (kilkanaście torów pomiarowych wyposażonych w inteligentne sondy pomiarowe bazujące na licznikach GM, licznika proporcjonalnych, sondach scyntylicyjnych, detektorach PIPS, oprogramowaniu, bezpiecznych systemach zasilania).

Doświadczenie: stale prowadzony jest monitoring radiologiczny wokół ośrodka jądrowego w Świerku oraz terenu składowiska odpadów promieniotwórczych w Różanie. W ramach monitoring on-line obiektu jądrowego Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych wykonuje prace koncepcyjne dotyczące organizacji monitoringu, projekty systemów pomiarowych stosowanych w monitoringu radiologicznym, budowę takich systemów. W ramach monitoringu off-line obiektu jądrowego wykonywane są identyfikacja zagrożeń, planowanie monitoringu i jego zakresu.

Aktualnie prowadzone są prace nad akredytacją kolejnych procedur pomiarowych wykorzystywanych do monitoringu środowiska prowadzonego przez Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych na potrzeby ośrodka w Świerku oraz terenu składowiska odpadów promieniotwórczych w Różanie.

Dostępne wyposażenie: Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych jest wyposażone w pomiarowy sprzęt laboratoryjny do prowadzenia analiz w zakresie oznaczania izotopów alfa, beta i gamma promieniotwórczych w próbkach środowiskowych i biologicznych w pełnym zakresie wymaganym w monitoringu środowiska wokół obiektów jądrowych, ale także do analiz mediów technologicznych i odpadów występujących w takim obiekcie.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dozoru jądrowego lub operatora.

C. Lokalizacja i diagnozowanie materiałów radioaktywnych

Badania mogą być wykonywane zarówno w laboratorium, jak i w terenie. Prace były organizowane w ramach powołanego przez dyrektora IEA POLATOM Centrum Diagnostyczno-Materiałowego.

Doświadczenie: Laboratorium Badań Materiałowych posiada aparaturę specjalistyczną oraz przeszkolony personel.

Dostępne wyposażenie: Aparatura do wykrywania i identyfikacji materiałów radioaktywnych i jądrowych:

- przenośny system spektrometru gamma ISOCS z detektorem germanowym BG3830, umożliwiający szybką ocenę cech fizyko-chemicznych badanego materiału w terenie oraz precyzyjną analizę w warunkach laboratoryjnych,
- monitor do wykrywania źródeł promieniowania gamma – podręczny przenośny spektrometr scyntylacyjny promieniowania gamma wyposażony dodatkowo w detektor neutronów,
- dozometr RADIAGEM 2000 wyposażony w dwie inteligentne sondy pomiarowe firmy Canberra: sondę SAGB 15 do pomiaru skażeń powierzchni radionuklidami alfa, beta i gamma oraz sondę SAB 100 do pomiaru skażenia powierzchni radionuklidami promieniotwórczymi cząstki alfa lub beta, względnie zarówno cząstki alfa, jak i beta.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dozoru jądrowego lub operatora.

D. Rola aerozoli atmosferycznych w elektryczności atmosfery i wpływ uwolnień z elektrowni jądrowych na zjawiska klimatyczne.

Wysokowydajna stacja poboru powietrza AZA-1000 zbudowana i obsługiwana przez NCBJ, zlokalizowana na Spitzbergenie w Polskiej Stacji Polarnej PAN dostarcza wyników o uwolnieniach radioaktywnych m.in. z Fukushimy, Jest to najbardziej na Północ zlokalizowana stacja poboru aerozoli działająca 11lat i jej wyniki w przyszłości też będą istotne dla detekcji uwolnień radioaktywnych na półkuli PN.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dozoru jądrowego lub Ministerstwa Środowiska.

III. Ekspertyzy dotyczące pracy instalacji jądrowych

A. Wyznaczanie neutronowo-fizycznych parametrów rdzenia reaktora energetycznego dla potrzeb licencjonowania i eksploatacji

- Wyznaczanie zapasu reaktywności na początku i w trakcie kampanii paliwowej, wraz z jego składowymi: wagami prętów regulacyjnych, wagą zatrucia kwasem borowym, ewolucją reaktywności wypalających się truczyn.
- Wyznaczanie współczynników reaktywnościowych temperatury moderatora i temperatury paliwa, wkładu neutronów opóźnionych itp. niezbędnych do obliczeń kinetycznych i dynamicznych rdzenia w trakcie normalnej eksploatacji i procesów awaryjnych typu anticipated transients without scram, kiedy zawodzi system wyłączania reaktora.
- Analizę kampanii paliwowej reaktora w warunkach projektowych i po ewentualnym zaburzeniu planowanego cyklu pracy (np. w trakcie uruchamiania nowego obiektu).
- Analizę modyfikacji w budowie rdzenia, np. poprzez wprowadzenie nowych, bardziej odpornych na awarię koszulek.

Doświadczenie: Zespół 8-osobowy w ramach Pracowni Numerycznych Zagadnień Transportu Neutronów. Wykonane prace i udział w projektach:

- W latach 2009-2011 Zespół wykonał obliczenia dotyczące transmutacji Th-232 na U-233 w projekcie „Analiza efektów wykorzystania toru w jądrowym reaktorze energetycznym” (UDA-POIG.01.03.01-00-076/08-00, z dnia 20 lutego 2009). Dla potrzeb tego projektu powstał wariant systemu obliczeniowego WIMS-GNOMER dostosowany do silnie niejednorodnych kaset reaktora EPR. Opracowanie tego systemu było wsparte obliczeniami Monte-Carlo weryfikującymi jego dokładność, m. in. trójwymiarowe, kasetowe obliczenia kontrolne. Wyniki obliczeń z systemu WIMS-GNOMER oraz kodu MCNP porównywano z wynikami zamieszczonymi w Raporcie Bezpieczeństwa EPR (UK-EPR, Fundamental Safety Overview)
- W latach 2007-2012 Zespół wykonał, za pomocą systemu obliczeniowego WIMS-REBUS, analizy bezpieczeństwa neutronowo-fizycznego związane z konwersją reaktora MARIA na paliwo nisko wzbogacone. Prace te były wykonywane w ramach programu RERTR (Reduced Enrichment for Research and Test Reactors) koordynowanego przez Argonne National Laboratory. ANL był współwykonawcą obliczeń i analiz. Konwersja reaktora na paliwo nisko wzbogacone odbywała się w dwóch fazach. W fazie przygotowawczej obliczono charakterystyki neutronowo-fizyczne reaktora MARIA na nowym paliwie i stwierdzono możliwość bezpiecznego przejścia na nowy typ paliwa. W drugiej fazie testowano pilotowe elementy paliwa francuskiego i rosyjskiego, przy czym na drodze obliczeniowej opracowano procedurę bezpiecznego załadunku i przeładunku tych elementów. Po zakończeniu testów przygotowano plan konwersji całego rdzenia na paliwo francuskie.
- Dotychczas wszystkie ingerencje techniczne w rdzeniu reaktora MARIA, takie jak np. konwersja na paliwo nisko-wzbogacone, napromieniania folii do produkcji Mo-99, były poprzedzane studium ich wykonalności w sensie zachowania parametrów fizycznych bezpiecznej eksploatacji. Miało to na celu akceptację lub odrzucenie, ze względów bezpieczeństwa, proponowanych zmian w rdzeniu.
- Od roku 2004 Zespół wykonuje nadążne analizy zapasu reaktywności, rozkładów mocy i zatrucia berylu przez Li-6 i He-3 w reaktorze MARIA.
- Od roku 2009 wykonywane są (w miarę potrzeb) obliczenia związane z napromienianiem płytek uranowych w reaktorze MARIA w celu pozyskania Mo-99. Na początku były to obliczenia Monte Carlo mające na celu sprawdzenie efektywności procesu napromieniania i optymalizację rozłożenia płytek w kapsule technologicznej. Po stwierdzeniu, że do tego typu obliczeń wystarczy system WIMS-REBUS obliczenia warunków napromieniania płytek uranowych są prowadzone za jego pomocą. W ostatnim okresie zostały wykonane obliczenia efektywności napromieniania płytek w przypadku przejścia na paliwo nisko wzbogacone (19,7% U-235).

Dostępne oprogramowanie: WIMS-GNOMER (3-wymiarowy, transportowo-dyfuzyjny system obliczeniowy rdzenia w dwóch grupach neutronów). MCNP (kod oparty na metodzie Monte Carlo m.in. do weryfikowania stałych materiałowych z wykorzystaniem 2- wymiarowych obliczeń kaset paliwowych).

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dozoru jądrowego lub operatora EJ.

B. Badania materiałowe na potrzeby energetyki jądrowej i wykrywania skażeń

- Badania wytrzymałości mechanicznej materiałów konstrukcyjnych (odporność na zrywanie, twardość, uderność) w tym pomiary próbek aktywnych w komorach gorących.
- Badania odporności korozyjnej i analiza procesu korozji materiałów konstrukcyjnych.
- Badania nieniszczące instalacji jądrowych (metody prądów wirowych, magnetyczna i ultradźwiękowa).
- Analiza próbek-świadków pobieranych z kluczowych fragmentów instalacji jądrowych.
- Badania własności strukturalnych i mechanicznych koszulek paliwowych ze stopów cyrkonu.
- Diagnostyka ciśnieniowych urządzeń poddozorowych na potrzeby energetyki konwencjonalnej i jądrowej.
- Analiza i identyfikacja rodzaju skażeń radioaktywnych, w tym pomiary w warunkach polowych.
- Zamykanie pojemników z niewielkimi ilościami odpadów radioaktywnych (zużyte próbki, źródła itp.)
- Badania wpływu defektowania radiacyjnego na własności strukturalne i funkcjonalne materiałów do zastosowań jądrowych, w szczególności materiały konstrukcyjne i matryce immobilizacji odpadów radioaktywnych.

Doświadczenie: Zespół 20-osobowy. Laboratorium gorące wchodzi w skład akredytowanego Laboratorium Badań Materiałowych Narodowego Centrum Badań Jądrowych, które posiada następujące uprawnienia:

- Certyfikat Akredytacji Laboratorium Badawczego Nr AB 025 wydany przez Polskie Centrum Akredytacji (dawniej Polskie Centrum Badań i Certyfikacji), zgodny z wymaganiami PN-EN ISO/IEC 17025: 2005. Procedury systemu zapewnienia jakości obejmują zarówno badania materiałów przed jak i po napromienieniu,
- Zezwolenie nr 1/93/"MET" Państwowego Dozoru Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej na eksploatację laboratorium gorącego do badań materiałowych,
- Świadectwo Uznania Laboratorium Badawczego II - go stopnia nr LBU-038/27, wydane przez Urząd Dozoru Technicznego,
- Świadectwo Podwykonawcy Urzędu Dozoru Technicznego w zakresie wykonywania badań laboratoryjnych – Nr LB – 038/27.
- Zezwolenie nr D-13824 Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki na działanie pracowni badań radiograficznych do prowadzenia badań nieniszczących materiałów metodami rentgenowskimi i z zastosowaniem aparatów gammagraficznych zawierających źródła promieniotwórcze,
- Licencja na użytkowanie programu diagnostycznego elementów konstrukcyjnych z wadami (np. pęknięciem) – SACC version 4.0 wydana przez SAQ Controll AB Szwecja.

Dostępne wyposażenie: Laboratorium Badań Materiałów Aktywnych (Komory Gorące) jest unikalnym laboratorium w skali kraju. W żadnym innym ośrodku badawczym w Polsce nie istnieje możliwość wykonywania kompleksowych badań materiałów aktywnych, w tym próbek materiałów napromieniowanych w reaktorze.

Podstawowym wyposażeniem laboratorium jest zespół 12 komór gorących o osłonności pozwalającej na operowanie materiałami o aktywności do $3,7 \times 10^{12}$ Bq (100 Ci - Co60). Poszczególne komory są wyposażone w nowoczesną aparaturę badawczą i technologiczną, co umożliwia prowadzenie

najistotniejszych, z punktu widzenia zastosowań i potrzeb techniki jądrowej, badań metaloznawczych i fizyko-chemicznych napromienionych materiałów konstrukcyjnych.

Ważniejsze pozycje wyposażenia aparaturowego komór gorących:

- **System INSTRON** do badań wytrzymałościowych dynamicznych i statycznych, oparty na dwuramowej (100 kN) hydraulicznej maszynie wytrzymałościowej INSTRON 8501. System umożliwia prowadzenie badań odporności na kruche pękanie metodami COD, K_{1C} , J_{1C} , dA/dN , badań zmęczenia niskocyklowego, statycznej próby rozciągania i ściskania oraz trójpunktowego zginania w zakresie temperatur od -150°C do $+1000^{\circ}\text{C}$,
- **System INSTRON 1185** umożliwiający prowadzenie badań na próbkach typu „small punch” szczególnie przydatnych w badaniach materiałów napromienionych (mała objętość materiału do napromieniania oraz niska aktywność materiału napromienionego).
- **System WOLPERT** do badań udarnościowych, dający możliwość określania odporności materiałów na kruche pękanie poprzez wyznaczenie współczynnika intensywności naprężeń K_{1D} oraz J_{1D} w próbie zginania udarowego próbek typu Charpy-V z wypropagowaną szczeliną zmęczeniową. W skład systemu wchodzi skomputeryzowany i oprzyrządowany w czujniki siły, odkształcenia i pęknięcia próbki, młot udarowościowy PW 30/15. Próby zginania udarowego można prowadzić w zakresie temperatur od -150°C do $+800^{\circ}\text{C}$,
- **Twardościomierz DIA-TESTOR 7521** firmy WOLPERT do badań twardości materiałów metodami Rockwella, Brinella i Vickersa,

Urządzenia te są w pełni zautomatyzowane, wyposażone w komputery z oprogramowaniem do sterowania przebiegiem badań, rejestracji, wizualizacji i statystycznej obróbki wyników badań.

Pozostałe wyposażenie komór gorących:

- mikroskop metalograficzny TELATOM-REICHERT do obserwacji i fotomikrografii struktur metali przy powiększeniach do 1000 x, wyposażony w przystawkę do pomiarów mikrotwardości,
- przecinarka do zgrubnego cięcia materiałów aktywnych,
- urządzenia do przygotowywania złądów metalograficznych dla mikroskopii optycznej (praski do inkludowania próbek, szlifierko-polerki mechaniczne, polerki elektrolityczne, stanowisko do trawienia chemicznego i elektrolitycznego, płuczki ultradźwiękowe), próbek dla mikroskopii elektronowej (stanowisko do ścieniania próbek, stanowisko do przygotowywania replik) oraz próbek i preparatów do badań na dyfraktometrze rentgenowskim (stanowisko do drobnego wiórkowania),
- stanowisko do pomiarów gęstości materiałów napromienionych wyposażone w specjalną elektroniczną wagę analityczną SARTORIUS,
- piec do obróbki cieplnej napromienionych materiałów w zakresie temperatur od 50°C do 1000°C w atmosferze kontrolowanej. Między innymi prowadzone są badania nad wyżarzaniem defektów radiacyjnych w materiałach po długim okresie eksploatacji w rdzeniu reaktorowym.
- przenośny system spektrometru gamma ISOCS z detektorem germanowym BG3830, umożliwiający szybką ocenę cech fizyko-chemicznych badanego materiału w terenie oraz precyzyjną analizę w warunkach laboratoryjnych,
- monitor do wykrywania źródeł promieniowania gamma – podręczny przenośny spektrometr scyntylacyjny promieniowania gamma wyposażony dodatkowo w detektor neutronów,
- dozometr RADIAGEM 2000 wyposażony w dwie inteligentne sondy pomiarowe firmy Canberra:
  - Sonda SAGB 15 do pomiaru skażeń powierzchni radionuklidami alfa, beta i gamma,
  - Sonda SAB 100 do pomiaru skażenia powierzchni radionuklidami promieniotwórczymi cząstki alfa lub beta, względnie zarówno cząstki alfa, jak i beta.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla operatora EJ, dozoru jądrowego lub odpowiednich służb państwowych, np. służby celne, straż graniczna, kontrola lotnisk.

IV. Badania lokalizacyjne przyszłych EJ (analizy geologiczne, hydrologiczne, sejsmiczne, środowiskowe)

A. Metody kompleksowej oceny zagrożeń radiacyjnych dla ludzi i środowiska w wyniku eksploatacji instalacji jądrowych i zdarzeń awaryjnych

Modelowanie transportu i dyspersji skażeń promieniotwórczych w środowisku (powietrze, woda, gleba) oraz w łańcuchach żywieniowych człowieka. Wykonywanie symulacji transportu uwolnień dla terenów o złożonej rzeźbie terenu za pomocą modeli mechaniki obliczeniowej płynów. Modelowanie niepewności modeli transportu i dyspersji skażeń w środowisku za pomocą techniki ensemblingu.

Doświadczenie: Zespół (7-osobowy) wykorzystuje swoje wieloletnie doświadczenie oraz szereg aplikacji komputerowych m.in. do analiz skutków uwolnień (COSYMA), do modelowania transportu skażeń w atmosferze (FLEXPART i HYSPLIT), do modelowania transportu skażeń w wodzie (THREETOX), do wielo-skalowego modelowania transportu skażeń w glebie i ośrodkach porowatych (PFLOTRAN) zainstalowane na klastrze komputerowym projektu Centrum Informatyczne Świerk. Wieloletnie doświadczenie uzyskane dzięki udziałowi w wielu programach krajowych i UE, w szczególności w ramach działalności Centrum Doskonałości UE MANHAZ (Management of Health and Environmental Hazards) Instytutu Energii Atomowej. Szeroka współpraca międzynarodowa m.in. z Joint Research Centre, Institute for Environment and Sustainability oraz Institute for Protection and Security. Wieloletni udział w programach UE m.in. dotyczący metod ensemblingu.

Dostępne oprogramowanie: COSYMA, FLEXPART, HYSPLIT, THREETOX, PFLOTRAN.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dozoru jądrowego lub operatora.

B. Pomiary pól promieniowania gamma oraz analizy radiochemiczne próbek środowiskowych w ramach procesu lokalizacji obiektu jądrowego.

Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych wykonuje pomiary pól promieniowania gamma oraz analizy radiochemiczne próbek środowiskowych (wody, ścieki, mułu, powietrze, gleba, szata roślinna, żywność i inne) w zakresie oznaczania izotopów alfa, beta i gamma promieniotwórczych na niskich poziomach charakterystycznych dla środowiska naturalnego.

Doświadczenie: Laboratorium posiada odpowiedni sprzęt laboratoryjny oraz wykwalifikowany personel do prowadzenia tego typu analiz w ramach procesu lokalizacji obiektu jądrowego.

Potencjalni odbiorcy: Prace mogą być wykonywane dla dozoru jądrowego lub operatora.

V. Badania jakościowe oraz kwalifikacja materiałów i urządzeń do instalacji jądrowych, inżynieria materiałowa

A. Procedury systemu zarządzania jakością badań materiałowych przed i po napromienieniu

W ramach działalności Laboratorium Badań Materiałowych NCBJ opracowywane są procedury systemu zarządzania jakością obejmujące badania materiałów zarówno przed jak i po napromienieniu. W tym zakresie NCBJ jest przygotowane do weryfikacji próbek świadków pobieranych z instalacji jądrowych w całym okresie ich eksploatacji. Jest to niezbędna część PPEJ i może być realizowana zarówno na potrzeby dozoru jądrowego jak i operatora dla wszystkich technologii jądrowych. Prowadzone są również prace nad zastosowaniem metod jądrowych w innych działach inżynierii materiałowej na potrzeby gospodarki.

Doświadczenie: W NCBJ istnieje bogata baza doświadczalno-pomiarowa, dzięki której Laboratorium Badań Materiałowych prowadzi prace naukowo-badawcze, reatestacyjne i diagnostyczne materiałów konstrukcyjnych i ich połączeń spawanych, w zakresie szeroko pojętego materiałoznawstwa, stosując metody niszczące i nieniszczące.

Laboratorium Badań Materiałowych uczestniczy w dwóch zadaniach realizowanych w ramach Strategicznego Projektu Badawczego finansowanego przez NCBiR: „Technologie dla rozwoju bezpiecznej energetyki jądrowej”. Są to:

- zadanie nr 2: „Badania i rozwój technologii dla kontrolowanej fuzji termojądrowej”, w którym LBM wykonuje prace w etapie 4.3 pt. *Badanie wytrzymałości radiacyjnej materiałów przewidywanych do zastosowania w konstrukcjach reaktorów termojądrowych (napromienienie wybranych materiałów neutronami 14MeV w warunkach dużych fluencji).*
- zadanie nr 5: „Analiza możliwości i kryteriów udziału polskiego przemysłu w rozwoju energetyki jądrowej”, w którym Laboratorium Badań Materiałowych prowadzi prace w etapie 2 pt. *Opracowanie warunków i specyfikacji technicznych inspekcji, testowania, odbiorów, rozruchu i eksploatacji reaktorów jądrowych i urządzeń pierwotnego obiegu technologicznego bloku jądrowego i w etapie 3 pt. Określenie standardów technicznych i jakościowych odbiorów, rozruchu, prób przedeksploatacyjnych i eksploatacji jądrowych bloków energetycznych oraz świadczenia usług na rzecz tych procesów.*

Dostępne wyposażenie: Laboratorium Badań Materiałowych posiada jedyny w Polsce zespół 12 komór gorących do badań napromieniowanych materiałów reaktorowych, ma odpowiednią aparaturę i co najważniejsze dysponuje jeszcze zespołem doświadczonych pracowników, zarówno inżynierów jak i techników, umiejących obsługiwać urządzenia pomiarowe zainstalowane w komorach. Laboratorium Badań Materiałowych ma Certyfikat Akredytacji Laboratorium Badawczego wydany przez Polskie Centrum Akredytacji Nr AB 025, Świadectwo Podwykonawcy UDT, Świadectwo Uznania Laboratorium Nr LBU-038/27 wydane przez Urząd Dozoru Technicznego Centralne Laboratorium Dozoru Technicznego i Zezwolenie Inspektoratu Bezpieczeństwa Jądrowego i Ochrony Radiologicznej na wykonywanie badań napromienionych materiałów konstrukcyjnych Nr 1/93/”MET”.

Szczegółowy opis możliwości Laboratorium Badań Materiałowych został zawarty w Rozdziale III.

Potencjalni odbiorcy: Laboratorium Badań Materiałowych może wykonywać usługi dla Zleceniodawców spoza NCBJ, w tym badania certyfikowane zgodnie z zakresem posiadanej akredytacji.

VI. Postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym i gospodarka odpadami promieniotwórczymi

A. Analizy neutronowo-fizyczne przechowalników wypalonego paliwa w celu zapewnienia ich podkrytyczności w warunkach normalnych i awaryjnych oraz obliczenia składu izotopowego wypalonego paliwa dla potrzeb ochrony radiologicznej.

Analizy te wykonywane są za pomocą narzędzi opisanych w Rozdziale III. Na ich podstawie projektowane są warunki i ilość przechowywanego wypalonego paliwa oraz warunki jego transportu. W obliczeniach uwzględniana jest nie tylko normalna eksploatacja przechowalników, ale także sytuacje awaryjne, polegające na przykład na utracie chłodziwa bądź przemieszczeniach elementów paliwowych.

Doświadczenie:

- Od roku 1991 wykonywano analizy bezpieczeństwa przechowalników wypalonego paliwa, dla paliw EK-10, MR-6/80%, MR-6/36%. Analizy wykonywane były na zlecenie instytucji nadzorujących i Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych. W ostatnim okresie wykonano takie obliczenia dla potrzeb wywozu wypalonego paliwa produkcji ZSRR do Rosji i zwrotu paliwa MR-6/36% do producenta rosyjskiego.
- W grudniu 2011 roku Zespół wykonał na potrzeby Ministerstwa Gospodarki opracowanie: „Gospodarowanie odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym z likwidacji obiektów jądrowych” obejmujące zagadnienia organizacyjno-prawne, ocenę rodzajów i ilości zgromadzonych odpadów promieniotwórczych, także niepaliwowych, opcje gospodarki odpadami promieniotwórczymi z opisem środków technicznych i szacunek kosztów poszczególnych operacji przy likwidacji obiektu jądrowego.

Potencjalni odbiorcy: dozór jądrowy, operator EJ.

VII. Opracowania eksperckie

A. Opracowania własne

Oferta: analizy, raporty, ekspertyzy, opinie i inne opracowania dotyczące energetyki jądrowej, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa, technologii, zagadnień ekonomicznych i społecznych, a także porównań energetyki jądrowej z innymi źródłami energii.

Doświadczenie: eksperci NCBJ regularnie przygotowują opracowania w wyżej wymienionym zakresie. Wybrane opracowania można znaleźć na stronie internetowej www.ncbj.gov.pl/raporty.

Przykładowo:

Analiza gospodarki odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem w opcji wykorzystania w Polsce paliw jądrowych do produkcji energii elektrycznej

Ekspertyza wykonana wspólnie z PSE i Instytutem Energetyki pt.: „Analiza gospodarki odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem w opcji wykorzystania w Polsce paliw jądrowych do produkcji energii elektrycznej”. W pracy określono mix paliw w elektroenergetyce Polski do 2050 roku – w tym harmonogram rozwoju energetyki jądrowej. Zakładając wykorzystanie w kraju obiektów energetyki jądrowej, które odpowiadają wymogom EUR (European Utility Requirements) oceniono ilość odpadów promieniotwórczych oraz ilość wypalonego paliwa w dwóch wariantach: składowania bez przerobu oraz przy przerobie wypalonego paliwa i wykorzystaniu paliwa MOX. Oceniono zależność czasową aktywności wypalonego paliwa, wytwarzanego ciepła powyłączeniowego oraz aktywność i ilość odpadów promieniotwórczych. Przeprowadzono szacunek kosztów postępowania z wypalonym paliwem i postępowania z odpadami promieniotwórczymi przy różnych stopach dyskonta w odniesieniu do jednostki wytworzonej energii elektrycznej.

Ponadto NCBJ aktywnie uczestniczy w pracach zespołu Ministerstwa Gospodarki do Opracowania Krajowego Planu Postępowania z Odpadami Promieniotwórczymi i Wypalonym Paliwem Jądrowym.

Ekspertyza wysokości odpisów operatorów elektrowni jądrowej na tzw. fundusz likwidacyjny elektrowni jądrowej

W 2007 roku, na zlecenie Państwowej Agencji Atomistyki wykonano analizę jednostkowych kosztów likwidacji elektrowni jądrowej. W 2011 roku, na zlecenie Państwowej Agencji Atomistyki wykonano ekspertyzę wysokości odpisów operatorów elektrowni jądrowej na tzw. fundusz likwidacyjny elektrowni jądrowej, z którego – zgodnie z zapisami w Prawie atomowym są pokrywane koszty likwidacji elektrowni, instalacji gospodarki wypalonym paliwem i odpadami promieniotwórczymi znajdującymi się na terenie elektrowni jądrowej, koszty składowania odpadów promieniotwórczych zarówno z okresu eksploatacji elektrowni jak i z jej likwidacji oraz koszty składowania wypalonego paliwa. Ekspertyza ta stanowiła podstawę do określenia wysokości odpisów na fundusz likwidacyjny w wydanym w 2012 r. Rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów w tej sprawie. *Małe reaktory modułowe SMR, Wykorzystanie probabilistycznych analiz bezpieczeństwa (PSA) w tworzeniu wymogów bezpieczeństwa dla elektrowni jądrowych, Ocena programów komputerowych do analiz drzew błędów/zdarzeń na potrzeby probabilistycznej oceny bezpieczeństwa elektrowni jądrowych.*

Inne:

- *Perspektywy wykorzystania toru w energetyce jądrowej*
- *Małe Reaktory Modułowe SMR*
- *Wykorzystanie probabilistycznych analiz bezpieczeństwa (PSA) w tworzeniu wymogów bezpieczeństwa dla elektrowni jądrowych*
- *Ocena programów komputerowych do analiz drzew błędów/zdarzeń na potrzeby probabilistycznej oceny bezpieczeństwa elektrowni jądrowych*

B. Opracowania krajowe i międzynarodowe

- Strategic Research Agenda 2009, Sustainable Nuclear Energy Technology Platform.
- Ocena stanu i perspektywy gospodarki energetycznej w Polsce, Międzywydziałowy Zespół Ekspertski ds. Gospodarki Energetycznej PAN, Warszawa 2010, ISBN 978-83-61236-36-8
- UNSCEAR 2006 Report
  - "Effects of Ionizing Radiation", "Sources and Effects of Ionizing Radiation", United Nations Report to the General Assembly
  - Epidemiological studies of radiation and cancer
  - Epidemiological evaluation of cardiovascular disease and other non-cancer diseases following radiation exposure
  - Non-targeted and delayed effects of exposure to ionizing radiation
  - Effects of ionizing radiation on the immune system
  - Sources-to-effects assessment for radon in homes and workplaces
- UNSCEAR 2008 Report
  - Medical radiation exposures
  - Exposures of the public and workers from various sources of radiation
  - Radiation exposures in accidents
  - Health Effects due to radiation from the Chernobyl accident
  - Effects of ionizing radiation on non-human biota
- UNSCEAR 2012 "Biological Mechanisms of Radiation Actions at Low Doses" - A white paper

VIII. Działalność szkoleniowa, edukacyjna i popularyzatorska

1. Baza dydaktyczna

- **Reaktor MARIA.**

Jedyny reaktor badawczy w Polsce, który służy prowadzeniu prac naukowych i stosowanych, w szczególności wytwarzaniu izotopów promieniotwórczych na potrzeby nauki, techniki i medycyny. Reaktor jest unikatowym narzędziem dydaktycznym dla każdego, kto chce poznać pracę reaktora od podstaw, procedury obowiązujące w pracy z takim urządzeniem, a także specyfika dozymetrii reaktorowej.

- **Wystawy:**

- 1) „Jak działa elektrownia jądrowa”: wystawa zawierająca ruchomy model dużej skali (ok. 4x4x2,5 m) reaktora WWER, który był planowany do wykorzystania w Żarnowcu. Na wystawie pokazana jest też sprzężona z modelem tablica świetlna pokazująca poszczególne węzły elektrowni: od części jądrowej do turbogeneratora, rozmieszczenie elektrowni jądrowych na świecie, różne rodzaje reaktorów energetycznych, przemiany energii itp.
- 2) „Odpady promieniotwórcze: problemy, rozwiązania”. Wystawa pokazuje klasyfikację odpadów promieniotwórczych i cykl postępowania z nimi, aż do technologii ich składowania w Krajowym Składowisku Odpadów Promieniotwórczych w miejscowości Różan. Prócz licznych zdjęć pokazujących prace Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów promieniotwórczymi, wystawa pokazuje modele typowych opakowań na odpady.
- 3) „Synteza jądrowa”. Wystawa pokazująca czym jest plazma, jakie są sposoby utrzymywania plazmy wysokotemperaturowej, jak może pracować przyszły reaktor termojądrowy, a także ile paliwa potrzebnego jest w różnego typu elektrowniach i jakie odpady są w nich produkowane.

- **Laboratorium Fizyki Atomowej i Jądrowej:**

Unikatowe laboratorium przeznaczone dla uczniów szkół ponadpodstawowych, studentów wyższych uczelni, słuchaczy kursów dla nauczycieli i studiów podyplomowych, a także dla pracowników mających do czynienia z promieniowaniem jonizującym. Laboratorium oferuje ponad 30 ćwiczeń, które pokazują własności promieniowania jonizującego, sposoby jego detekcji, charakterystyczne oddziaływania z materią, podstawy wykrywania skażeń promieniotwórczych itp.

- **Sala wykładowa**

wyposażona w liczne urządzenia i eksponaty do ilustracji wykładów

2. Działalność szkoleniowa

Szkolenia pracowników firm zaangażowanych w program energetyki jądrowej

Oferta: NCBJ prowadzi szkolenia z zakresu podstaw energetyki jądrowej. Szkolenia obejmują aspekty fizyczne i techniczne, ekonomiczne, bezpieczeństwo, w tym – radiologiczne, postępowanie z odpadami promieniotwórczymi, a także serię ćwiczeń praktycznych w Laboratorium Fizyki Atomowej i Jądrowej.

Doświadczenie: W ostatnim okresie NCBJ prowadził szkolenia dla grup pracowniczych z PGE (w tym Zarządu) i EDF. Wszystkie szkolenia uzyskały wysoką ocenę uczestników (w sumie ok. 130). Szkolenia obejmowały podstawy fizyczne, technologiczne oraz ekonomiczne m.in.: promieniowanie jonizujące, dozymetria, biologiczne działanie promieniowania, zasady działania reaktorów jądrowych, detektory i analizatory, budowa elektrowni jądrowej, postępowanie z odpadami promieniotwórczymi, analizy deterministyczne i probabilistyczne w zakresie bezpieczeństwa

jądrowego, awarie jądrowe, bezpieczeństwo lokalizacji, struktura kosztów pozyskiwania energii jądrowej oraz modele finansowania energetyki jądrowej.

Szkolenia w zakresie ochrony radiologicznej

Oferta: NCBJ prowadzi szkolenia pracowników pracujących w warunkach zagrożenia radiologicznego, operatorów akceleratorów, a w najbliższym czasie planowane jest uruchomienie kursów dla Inspektorów Ochrony Radiologicznej.

Doświadczenie: Nasi kursanci pomyślnie przechodzą przez egzaminy, w tym państwowe, prowadzone przez komisje egzaminacyjne z PAA.

Międzynarodowa Szkoła Energetyki Jądrowej

Szkoły, w których bierze udział średnio ok. 200 uczestników odbywają się od siedmiu lat.

Prowadzone są przez ekspertów polskich i zagranicznych, a uczestnicy mają też okazję wykonania ćwiczeń praktycznych na reaktorze MARIA. Szkoły cieszą się niezmiennym powodzeniem.

3. Działalność dydaktyczna

Mocną stroną NCBJ jest baza dydaktyczna, która przeznaczona jest do prowadzenia edukacji społecznej i fachowej. Dział Edukacji i Szkoleń inicjujący i koordynujący działania dydaktyczne na terenie NCBJ, ma 15-letnie doświadczenie w tej materii. Dysponuje ono unikatowym Laboratorium Fizyki Atomowej i Jądrowej, oferującym ćwiczenia na poziomie szkolnym i uniwersyteckim. Dwie stałe wystawy, poświęcone postępowaniu z odpadami promieniotwórczymi i energetyce jądrowej stanowią cenny środek dydaktyczny. Ponadto wydawane są broszury popularno-naukowe i plakaty dydaktyczne. Dział ten przyjmuje rocznie ok. 7000 wizytujących.

W NCBJ organizowane są kursy akademickie z zakresu fizyki i techniki reaktorowej, energetyki w szczególności, a także liczne kursy ochrony radiologicznej. Rozwijaniu wiedzy z zakresu energetyki jądrowej służą tradycyjne, cieszące się dużym powodzeniem Międzynarodowe Szkoły Energetyki Jądrowej oraz Laboratorium Reaktorowe (przy reaktorze MARIA) i zespół komór gorących. Wysokowyzkwalifikowany zespół NCBJ oferuje możliwości szkolenia w zakresie cyklu paliwowego, badania własności materiałów silnie aktywnych w unikatowym Laboratorium Badań Materiałowych, przeszkolenia w zakresie dozymetrii w Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych, a także możliwości szkoleń w zakresie ochrony fizycznej obiektu jądrowego. Tu szkolą się nauczyciele nauk przyrodniczych. NCBJ dysponuje także dużym ośrodkiem obliczeniowym, którego zasoby służą także rozwojowi kadr w energetyce.

Specjalnością NCBJ są też obliczenia z zakresu fizyki reaktorowej, neutroniki w szczególności, a także unikatowe umiejętności prowadzenia analiz bezpieczeństwa. Nowoczesny ośrodek obliczeniowy zapewnia w obu wypadkach możliwość wykonania prac, których nie da się wykonać w żadnym innym polskim ośrodku naukowym.

Studium doktoranckie

NCBJ prowadzi stacjonarne studia doktoranckie (III stopnia) z fizyki jądrowej, cząstek elementarnych, plazmy, fizyki ciała stałego, astrofizyki i kosmologii. Studia trwają 4 lata z możliwością przedłużenia o rok. nabór na studia odbywa się dwa razy do roku, w lutym i we wrześniu. Obecnie na studiach doktoranckich NCBJ studiuje 20 osób. Studium doktoranckie NCBJ uczestniczy w międzynarodowym studium doktoranckim III Wydziału PAN (Nauki Matematyczne, Fizyczne i Chemiczne). W bieżącym roku planowane jest podpisanie umowy z Politechniką Warszawską o uruchomieniu wspólnych studiów doktoranckich z energetyki jądrowej. Obecnie kompletowane są potrzebne dokumenty i program merytoryczny studiów.

W najbliższym czasie ma zostać podpisane porozumienie z Politechniką Warszawską, na mocy którego NCBJ będzie prowadziło wspólnie z PW Studium kształcące doktorów z zakresu energetyki jądrowej.

Studia podyplomowe

Oferta: NCBJ organizuje we współpracy z uczelniami studia podyplomowe z zakresu energetyki jądrowej. Do chwili obecnej zorganizowany został jeden kurs, w tym roku spodziewamy się rozpocząć kolejny.

Doświadczenie: Studia zorganizowane we współpracy z Politechniką Wrocławską. Około 20 absolwentów.

Praktyki i staże

Oferta: NCBJ oferuje praktyki i staże w zakresie fizyki wysokich energii, fizyki materiałów, fizyki i techniki reaktorowej, techniki akceleratorowej (w tym dla potrzeb medycyny i przemysłu), fizyki i techniki plazmy wysokotemperaturowej, produkcji radiofarmaceutyków, elektroniki jądrowej itp.

Doświadczenie: Rokrocznie przyjmowani są stażyści i praktykanci na okres od kilku tygodni do kilku miesięcy, w zależności od potrzeb.

Kształcenie nauczycieli

Oferta: Prowadzimy kursy dla nauczycieli przedmiotów przyrodniczych dotyczące podstaw fizyki współczesnej, źródeł, własności i wykorzystania promieniowania jonizującego, podstaw energetyki jądrowej

Doświadczenie: Średnio w kursach uczestniczy ok. 20 nauczycieli w każdym roku

Projekt „Szkoła z przyszłością”

Projekt, finansowany ze środków Unii Europejskiej, ma na celu kształcenie personelu średniego szczebla technicznego, który niezbędny jest w elektrowniach jądrowych oraz w innych placówkach, jak np. medyczne, w których wykorzystuje się promieniowanie jonizujące. Zawód technika-nukleonika, jak zawód o wysokim stopniu odpowiedzialności, wymaga bardzo wnikliwego przeanalizowania treści programowych. W ramach Projektu ma powstać propozycja programu nauczania i model podręcznika, przeszkolenie grupy nauczycieli i uczniów techników. Choć obecny projekt obejmuje tylko teren Mazowsza, jego wyniki będą mogły być w przyszłości wykorzystane w całej Polsce.

Współpraca w zakresie edukacji z Polską Grupą Energetyczną

W związku z projektem PGE większego zaangażowania się studentów i kadry akademickiej w rozwój energetyki jądrowej w Polsce, została nawiązana współpraca NCBJ w tym zamierzeniu z PGE

4. Edukacja społeczna i działalność popularyzatorska

Wycieczki edukacyjne

Oferta: Dział Edukacji i Szkoleń przyjmuje grupy wycieczkowe na nietypowe lekcje fizyki, a także na zwiedzenie reaktora MARIA, Laboratorium Badań Materiałowych czy Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych

Doświadczenie: 6000-7000 wizytujących rocznie

Imprezy otwarte

Oferta: udział w szerokiej popularyzacji fizyki i techniki jądrowej

Doświadczenie: Festiwale Nauki, Pikniki Naukowe, Dni Otwarte. Podczas Festiwali i Pikników Naukowych NCBJ od wielu lat pokazuje źródła i zastosowania promieniowania jonizującego ze szczególnym uwzględnieniem energetyki jądrowej. Odwiedzający mają okazję zapoznać się z symulatorem reaktora AGATA i samemu popробować zasady sterowania reaktorem. Wykłady obejmują promieniotwórczość środowiska, udział fizyki jądrowej w medycynie, biologiczne działanie promieniowania jonizującego, podstawowe odkrycia w zakresie fizyki wysokich energii itp. Towarzysza im też pokazy fizyki w najprostszym wydaniu, skierowane do najmłodszych uczestników imprez. W wypadku Dni Otwartych, do stałego repertuaru festiwalowo-piknikowego dochodzi możliwość zwiedzenia reaktora MARIA, zapoznanie się z postępowaniem z odpadami promieniotwórczymi oraz zwiedzanie niektórych laboratoriów NCBJ.

Konkursy tematyczne

NCBJ prowadzi konkurs fizyczny „Fizyczne Ścieżki”, przeznaczony dla młodzieży szkolnej: Włącza się także swą wiedzą ekspercką w konkurs PGE na pracę dot. Energetyki jądrowej. Ogólnopolski Konkurs „Fizyczne Ścieżki” organizowany jest wspólnie z Instytutem Fizyki PAN w Warszawie od 8 lat, ostatnio pod patronatem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, prof. dr hab. Barbary

Kudryckiej. Konkurs przeznaczony jest dla uczniów szkół ponadpodstawowych i prowadzony jest w trzech kategoriach: pracy naukowej, pokazu zjawiska fizycznego i eseju na temat związków fizyki z cywilizacją. Prace recenzowane są przez co najmniej dwóch ekspertów i przechodzą przez trzy etapy. Na ostatnim, finałowym decydują się kolejności nagród w poszczególnych kategoriach. W Konkursie uczestniczy z reguły około 100 - 120 uczestników.

Edukacyjne serwisy internetowe

www.ncbj.edu.pl, popularno-naukowy serwis bieżących wydarzeń w energetyce jądrowej (choć nie tylko), a także opisy wielu zagadnień związanych z energetyką tego typu

www.atom.edu.pl, podobnie jak poprzedni serwis, ale przeznaczony dla bardziej zaawansowanego czytelnika

www.ncbj.gov.pl/edukacja, głównie opis działań Działu Edukacji i Szkoleń oraz zestaw materiałów dydaktycznych na tematy jądrowe

Działalność wydawnicza

Oferta: Oferujemy pomoc w przygotowywaniu i wydawaniu tekstów popularno-naukowych o tematyce jądrowej

Doświadczenie:

3 broszury: „Spotkanie z promieniotwórczością”, „Słońce na Ziemi. Energetyka termojądrowa Ante Portas”, „Energetyka jądrowa. Spotkanie pierwsze”. Raporty roczne NCBJ, Seria rozpraw habilitacyjnych NCBJ.

7 plakatów edukacyjnych: „Promieniotwórczość”, „Reaktory energetyczne”, „Elektrownie jądrowe na świecie”, „Elektrownie konwencjonalne”, „Przemiany energii”, „Paliwo i odpady”, „Synteza jądrowa”, „Plazma – czwarty stan skupienia”

Współpraca z mediami

Narodowe Centrum Badań Jądrowych od wielu lat prowadzi aktywną politykę informacyjną. M.in. poprzez bieżącą współpracę z dziennikarzami (agencji informacyjnych, prasy, radia, telewizji i internetu) staramy się dotrzeć z informacjami naukowymi i popularyzować wiedzę z zakresu fizyki jądrowej docierając do możliwie największej liczby odbiorców. W ciągu ostatniego roku ukazały się 2164 informacje o NCBJ (ich szacunkowa wartość to niemal 8 300 000 zł.), z których niemal połowa dotyczyła energetyki jądrowej.

NCBJ współpracuje przede wszystkim z dwiema grupami dziennikarzy:

- Zajmujących się gospodarką (w szczególności energetyką) – zarówno w mediach ogólnopolskich, regionalnych jak i branżowych
- Zajmujących się nauką (w szczególności fizyką) – zarówno w mediach ogólnopolskich, regionalnych jak i uczelnianych

Bieżącą współpracą z mediami zajmuje się rzecznik instytutu (Marek Sieczkowski) oraz rzecznik ds. energetyki jądrowej (prof. Andrzej Strupczewski). Do ich zadań należy: udzielanie bieżących informacji jak i aranżowanie wypowiedzi wszystkich ekspertów Instytutu. Jesteśmy gotowi świadczyć usługi typu „gorącej linii”, bieżącego monitoringu mediów i branży energetycznej, wypowiedzi eksperckich dla mediów itp.

Udział w debatach eksperckich i spotkaniach ze społeczeństwem

Eksperti NCBJ regularnie uczestniczą w debatach eksperckich dotyczących energetyki. Biorą także udział w spotkaniach ze społeczeństwem organizowanych w ramach kampanii informacyjnych PGE i Ministerstwa Gospodarki. W ramach Projektu EURATOM FP7 Grant nr 269849 pt. „Wdrażanie polityki współuczestnictwa społeczeństwa w procesach decyzyjnych związanych ze składowaniem odpadów radioaktywnych” organizowane są seminaria międzynarodowe, wysłuchania, szkolenia i uczestniczy w działaniach Grupy Referencyjnej przygotowującej dialog społeczny konieczny przy planach budowy nowego składowiska. Działania te poza częścią informacyjno-edukacyjną obejmują badania opinii społecznej, przygotowania ankietowe i wprowadzanie nowoczesnych metod dialogu ze społeczeństwem.

IX. Bieżące zaangażowania NCBJ w programach krajowych i międzynarodowych z obszaru energetyki jądrowej

A. *Udział w projektach/programach krajowych i zagranicznych:*

- Udział w projekcie UE: ASAMPSPA - Advanced Safety Assessment: Extended PSA.
- W ramach programu NCBiR „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy – II etap”, realizacja projektu pt. „Opracowanie systemu informacji w czasie rzeczywistym o zagrożeniach poważnymi awariami na potrzeby wczesnego ostrzegania oraz zarządzania kryzysowego”.
- W ramach programu NCBiR „Technologie wspomagające rozwój bezpiecznej energetyki jądrowej” udział w projekcie HTR-PL „Rozwój wysokotemperaturowych reaktorów do zastosowań przemysłowych”.
- Projekt Euratom „ALLIANCE” – prace przygotowawcze do budowy demonstratora technologii reaktora gazowego – prędkiego. Większość prac NCBJ skupia się na opracowywaniu wymogów bezpieczeństwa dla instalacji.
- Projekt Euratom „ESNII+” – prace nad reaktorami IV generacji. Projekt wystartuje na jesieni br. Celem prac NCBJ będzie opracowanie koncepcji przemysłowego (kogeneracja) wykorzystania reaktorów prędkich.
- Projekt Euratom „NC2I-R” – projekt w przygotowaniu (start na jesieni br.). NCBJ koordynuje projekt. Celem projektu jest opracowanie planu implementacji kogeneracji jądrowej w instalacji przemysłowej. W tym celu przewiduje się przeprowadzenie szeregu analiz ekonomicznych i technicznych. W następnej kolejności planuje się zawiązanie konsorcjum mającego być w stanie zrealizować budowę demonstratora jądrowej kogeneracji przemysłowej w praktyce.
- NURESAFE Projekt NURESAFE dotyczy inżynierskich aspektów bezpieczeństwa jądrowego, przede wszystkim w zakresie awarii projektowych. Opierając się na założeniu obrony-w-głąb, podnoszenie poziomu bezpieczeństwa jądrowego polega na zapobieganiu awariom oraz ograniczaniu ich rozwoju i skutków. Opiera się to na precyzyjnym modelowaniu zjawisk zachodzących w elektrowni przy pomocy zweryfikowanych narzędzi obliczeniowych.
- "Fast running tools - CSNI/WGAMA and CRPPH /WPNEM benchmarking project" projekt, którego celem jest przeprowadzenie benchmarków / weryfikacji „szybkich narzędzi” służących do obliczeń uwolnień produktów roszczepienia w trakcie awarii reaktora. Narzędzia są zweryfikowane przy pomocy kodów takich jak MELCOR, ASTEC.
- HEFUS3 benchmark. W ramach projektu Allegro Zespół Deterministycznych Analiz Bezpieczeństwa bierze udział w pracach nad zamodelowaniem pętli helowej HE-FUS3 za pomocą kodów obliczeniowych RELAP5/SCDAPSIM oraz MELCOR. Uzyskane wyniki zostaną porównane z innymi grupami roboczymi pracującymi nad modelem. Pozwoli to na weryfikację kodów odpowiedzialnych za przewidywanie sekwencji awarii wykraczających poza projektowe oraz możliwości ich zastosowania w analizach reaktorów chłodzonych gazem (w tym przypadku helem).
- Udział w programie Reduced Enrichment for Research and Test Reactors (od 1989).
- Udział w programie polsko-francuskim: „Rozwój i walidacja deterministycznego systemu obliczeń grzania promieniowania gamma w reaktorach doświadczalnych na przykładzie reaktorów MARIA oraz JHR (Jules Horowitz Reactor).
- Pracownicy Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych są członkami międzynarodowego stowarzyszenia EURADOS (European Radiation Dosimetry Group) i biorą udział w projektach wykonywanych przez grupy robocze:
  - WG6 – Computational dosimetry – obliczenia numeryczne dla potrzeb dozymetrii.
  - WG7 – Internal dosimetry – pomiary i szacowanie skażeń wewnętrznych.

- WG9 – Radiation protection dosimetry in medicine – pomiary dozymetryczne dla potrzeb medycyny.

Badania i pomiary są wykonywane również we współpracy z CERN (Szwajcaria), UJV (Czechy) i Zjednoczony Instytut Badań Jądrowych Dubna (Rosja).

Publikacje i wystąpienia w zakresie tematyki energetyki jądrowej m.in. monografia „Energetyka jądrowa w Polsce” (wyd. 2012) oraz tematyczne zgłoszenia patentowe P.400679 „Komora mikroszczelinowa” jako detektor do sytuacji awaryjnych reaktora jądrowego, P.404072 „Wielosygnałowa komora jonizacyjna jako spektrometr neutronów” do wyznaczenia energetycznego widma neutronów ukierunkowanych z kanału reaktora oraz P-382433 „Sposób wyznaczania stosunku mocy dawki w polu dwuskładnikowego promieniowania jonizującego” potrzebny przy określaniu dawek w otoczeniu reaktora jądrowego.

- Projekt V4G4: (Vysegrad 4 Generation 4). Projekt współpracy polsko-czesko-słowacko-węgierskiej przy udziale Francji poświęcony rozwojowi reaktorów 4 generacji, w szczególności reaktorów na prędkich neutronach chłodzonych gazem (GFR – projekt ALLEGRO). W ramach tego porozumienia strona słowacka projektuje reaktor, strona czeska układ chłodzenia gazem, Węgry zajmują się paliwem do reaktora, a strona polska badaniami materiałów konstrukcyjnych.
- Program MINOS: tworzenie spójnej bazy danych o materiałach do zastosowań jądrowych obejmujący kompletny opis procesów zachodzących w materiałach od obliczeń ab-initio i symulacji metodą dynamiki molekularnej po obliczenia metodą elementów skończonych konstrukcji reaktorów i budynków. Program MINOS koordynowany jest przez CEA Saclay, Francja. W ramach projektu w DFM NCBJ realizowane są trzy zadania: walidacja obliczeń metodą dynamiki molekularnej transformacji defektowych w kryształach tlenkowych o strukturze fluorytu (ZrO_2 , UO_2), analiza wpływu defektowania radiacyjnego na własności nanomechaniczne ziaren i granic międzyziarnowych ceramik do zastosowań jądrowych oraz rozwój procedur symulacji Monte Carlo procesu rozpraszania wstecz dla ilościowej analizy defektów złożonych w kryształach.
- Projekt W7-X: budowa elementów injektora wiązki neutralnej dla stellaratora W7-X w Greifswaldzie, Niemcy. Projekt jest realizacją polskiego wkładu in-kind w budowę urządzenia W7-X.
- Laboratorium Badań Materiałowych od wielu lat współpracuje ze Zjednoczonym Instytutem Badań Jądrowych w Dubnej w zakresie badania zjawisk radiacyjnych w modelowych konstrukcyjnych materiałach dla jądrowej i termojądrowej energetyki oraz opracowywania podstawowych zasad radiacyjnie symulowanych metod tworzenia obiektów nanostrukturalnych i badania ich własności. Praca realizowana we współpracy z ZIBJ-Dubna w ramach tematu nr 04-05-1076-2012/2014: Efekty radiacyjne i fizyczne podstawy nanotechnologii, radiacyjnoanalityczne i radioizotopowe badania w akceleratorach LJAR G.N.Florowa.
- Program strategiczny Narodowego Centrum Badań i Rozwoju „Technologie wspomagające rozwój bezpiecznej energetyki jądrowej” Zadanie 6. Rozwój metod zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej dla bieżących i przyszłych potrzeb energetyki jądrowej (lider sieci naukowej – Centralne Laboratorium Ochrony Radiologicznej). Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych jest wykonawcą 4 spośród 18 etapów projektu.
- Rekombinacyjny dawkomierz nowej generacji do oceny narażenia na stanowiskach pracy w polach promieniowania reaktorów i akceleratorów (grant MNiSW, umowa 1350/B/P01/2010/39).
- Opracowanie mikrodozymetrycznego detektora rekombinacyjnego do dozymetrycznej analizy promieniowania reaktorowego (grant MNiSW, umowa 4261/B/TO2/2009).
- Rozpoczynający się projekt NCBiR w ramach Lider IV: „Nowej generacji beton osłonowy przed promieniowaniem jonizującym”.
- Przyznane zostało również finansowanie na projekt NCBiR w ramach Programu Badań Stosowanych „Trwałość i skuteczność betonowych osłon przed promieniowaniem jonizującym w obiektach energetyki jądrowej”. Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych jest członkiem konsorcjum, którego liderem jest Instytut Podstawowych Problemów Techniki PAN.

B. Udział w organizacjach międzynarodowych i stowarzyszeniach:

- Instytut Energii Atomowej w okresie od 2001 do końca 2010 roku był członkiem Światowego Stowarzyszenia Operatorów Elektrowni Jądrowych - WANO. W tym okresie, Stefan Chwaszczewski był członkiem Rady Zarządzających Moskiewskiego Centrum WANO. W 2010 roku, po zasadniczych zmianach statutu tej organizacji oraz w wyniku radykalnej zmiany składek członkowskich z poziomu 13 000 € rocznie do 130 000 £ Instytut Energii Atomowej w porozumieniu z dyrektorem Departamentu Energii Jądrowej MG zrezygnował z członkostwa w WANO.
- Udział w platformie UE NERIS (European Nuclear and Radiological Emergency Management and Rehabilitation Strategies).
- Udział w stowarzyszeniu ESReDA (European Safety, Reliability & Data Association).
- NUGENIA jest to zrzeszenie skierowane do zainteresowanych tematyką badawczo-rozwojowych z zakresu technologii jądrowych, skupiające swoją uwagę na reaktorach II i III generacji. Łączy ono w sobie partnerów z przemysłu, instytutów badawczo- rozwojowych, ośrodków akademickich i organizacji zajmujących się bezpieczeństwem.
- SNETP(The Sustainable Nuclear Energy Technology Platform) promuje badania, rozwój i rozpowszechnianie technologii jądrowej koniecznej do osiągnięcia założeń SET-Plan (Strategic Energy Technology Plan) ustanowionego przez Unię Europejską m.in. w celach zredukowania do roku 2020 emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do roku 1990 i osiągnięcia gospodarki niskoemisyjnej. SNETP stawia sobie takie cele jak:
  - do roku 2020 – utrzymanie bezpieczeństwa i konkurencyjności w dziedzinie technologii jądrowej, zapewnienie długoterminowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami promieniotwórczymi.
  - do roku 2050 – zakończyć demonstrację IV generacji reaktorów jądrowych, powiększyć zakres zastosowania technologii jądrowej poza produkcję elektryczności.
- Udział w pracach Grup Roboczych OECD-NEA (np. Working Party on Nuclear Criticality Safety).
- Członkostwo w MELODI (Multidisciplinary European Low Dose Initiative), IRPA (International Radiation Protection Association) oraz COST (European Cooperation in Science and Technology).
- Współpraca bilateralna z dostawcami elektrowni jądrowych: GE-Hitachi, Westinghouse.
- Podpisane porozumienia o współpracy z zagranicznymi i krajowymi instytutami oraz uczelniami.

C. Porozumienia i umowy NDA:

- MoU (Memorandum of Understanding) z CEA (10.2009);
- Porozumienie dwustronne z CEA (11.2011);
- Porozumienie dwustronne z GE-Hitachi (04.2013);
- Porozumienie dwustronne z Westinghouse;
- Negocjacje MoU z IRSN;
- MoU z UJV Rez – w przygotowaniu;
- MoU z VUJE Trnava – w przygotowaniu;

X. Kluczowa Infrastruktura

A. Reaktor Maria

„Maria” to jedyny w Polsce i piąty co do mocy w Europie badawczy reaktor jądrowy. Jego moc wynosi 30MW. Zbudowany w latach 1970-1974, zmodernizowany w latach 90-tych. Wykorzystywany jest do:

- Napromieniania materiałów tarczowych do produkcji radioizotopów,
- Badań materiałowych i technologicznych,
- Neutronowego domieszkania materiałów półprzewodnikowych,
- Neutronowej modyfikacji materiałów,
- Badań fizycznych i neutronograficznych,
- Wykorzystania wiązek neutronów dla celów medycznych,
- Celów szkoleniowych w zakresie fizyki i techniki reaktorowej.

B. Centrum Informatyczne Świerk (CIŚ)

Centrum Informatyczne Świerk jest projektem mającym na celu stworzenie infrastruktury obliczeniowej na potrzeby energetyki jądrowej, konwencjonalnej oraz badań w zakresie fizyki i technologii jądrowych. Podstawowe elementy stanowią:

- Infrastruktura obliczeniowa:
  - obecnie 1920 rdzeni obliczeniowych (tj. ok. 20 TFLOPS), 7,5 TB pamięci RAM i 560 TB przestrzeni dyskowej,
  - początek 2014: moc ok. 80 TFLOPS, 2 PB przestrzeni dyskowej,
  - docelowo: moc ok. 500 TFLOPS, 4 PB przestrzeni dyskowej.Istnieje możliwość udostępnienia mocy obliczeniowej klastra podmiotom zewnętrznym.
- Serwisy informatyczne: udostępnianie zasobów w formie dedykowanych usług aplikacyjnych dla zarejestrowanych użytkowników. Aplikacje dotyczą m.in.:
  - analiz bezpieczeństwa reaktorów jądrowych,
  - symulacji procesów paliwowych,
  - modelowania transportu i dyspersji substancji promieniotwórczych i chemicznych w środowisku oparte na dedykowanej prognozie pogody
  - modelowania skutków uwolnień niebezpiecznych substancji i energii do otoczenia
  - zastosowań mechaniki obliczeniowej płynów (CFD)
  - optymalizacji dystrybucji energii
- Zespoły ekspertów: współpraca w rozwiązywaniu problemów wymagających wykorzystania dużych mocy obliczeniowych na potrzeby energetyki jądrowej, obliczeń środowiskowych oraz szeroko pojętych zastosowań technologii jądrowej. Obsługa baz danych utworzonych na rzecz rozwoju i kontroli bezpieczeństwa, a także serwisów operacyjnych o znaczeniu strategicznym dla interesów państwa, zapewnienie bezpieczeństwa sieciowego.

C. Laboratorium Badań Materiałowych

Laboratorium Badań Materiałowych prowadzi badania z dziedziny materiałoznawstwa takie jak badania zmian struktury, wytrzymałości materiałów konstrukcyjnych napromienionych i nie napromienionych, korozji oraz innych własności. W Laboratorium obowiązuje system zarządzania jakością potwierdzony Certyfikatem Akredytacji Laboratorium Badawczego wydanym przez Centrum Akredytacji oraz system zarządzania jakością potwierdzony Świadectwem Podwykonawcy UDT w zakresie wykonywania badań laboratoryjnych. Szczegółowy opis Laboratorium wraz z dostępnymi akredytacjami i wyposażeniem znajduje się w rozdziale III B.

D. Laboratorium Pomiarów Dozymetrycznych

Laboratorium stworzone w wyniku połączenia dwóch jednostek: Służby Ochrony Radiologicznej i Samodzielnego Laboratorium Dozymetrii Promieniowania Mieszanego.

Zakres działania:

- Wzorcowanie (kalibracja) dozymetrycznej aparatury kontrolno-pomiarowej promieniowania gamma i neutronowego, mierników skażeń powierzchniowych alfa- i beta-promieniotwórczych,
- Badania w zakresie dozymetrii promieniowania mieszanego i zastosowań medycznych promieniowania,
- Monitoring Środowiska i nadzór radiologiczny terenu ośrodka jądrowego Świerk i Krajowego Składowiska Odpadów Promieniotwórczych w Różanie (analiza próbek środowiskowych, dozymetryczne pomiary operacyjne) a także ocena wpływu ośrodka na otoczenie,
- Pomiary skażeń wewnętrznych ludzi za pomocą Licznika Promieniowania Ciała Człowieka, Licznika Promieniowania Tarczycy i pomiarów radiochemicznych moczu a także ocenę równoważnej i skutecznej dawki obciążającej.

Szczegółowy opis laboratoriów akredytowanych i dostępnego w nich wyposażenia znajduje się w rozdziale 1: J, K, L, a także w rozdziale 2: B.

XI. Załączniki

A. Zaangażowanie osobowe:

Temat	Personel (liczba osób)
Bezpieczeństwo jądrowe i ochrona radiologiczna (dozymetria, symulacje, analizy ryzyka...)	
A. Probabilistyczne analizy bezpieczeństwa (Probabilistic Safety Assessment – PSA)	8
B. Deterministyczne analizy bezpieczeństwa (Deterministic Safety Assessment – DSA) w zakresie analiz ciepłoprzepływowych z wykorzystaniem kodów systemowych i komponentowych instalacji jądrowych dla awarii projektowych	9
C. Deterministyczne analizy bezpieczeństwa w zakresie analiz awarii ponadprojektowych i ciężkich	4
D. Analizy ciepłoprzepływowe z wykorzystaniem obliczeniowej mechaniki płynów (CFD)	5
E. Analizy różnych technologii reaktorowych IV generacji w aspekcie oceny bezpieczeństwa reaktorów HTR, GFR, SMR	9
F. Symulatory obiektów jądrowych (reaktorów energetycznych i badawczych)	2
G. Metody kompleksowej oceny zagrożeń radiacyjnych dla ludzi i środowiska w wyniku eksploatacji instalacji jądrowych i zdarzeń awaryjnych	7
H. Systemy wspomaganie decyzji po awarii jądrowej oraz zarządzania kryzysowego w sytuacji zagrożenia radiacyjnego	5
I. Systemy eksperckie wspomaganie decyzji oparte na sztucznej inteligencji do prognozowania przebiegu awarii	2
J. Wzorcowanie aparatury dozymetrycznej	6
K. Pomiary promieniotwórczych skażeń wewnętrznych personelu obiektu jądrowego	16
L. Dozymetria promieniowania mieszanego, metody pomiarowe skażeń wewnętrznych oraz skażeń środowiska	19
M. Walidacja i weryfikacja narzędzi obliczeniowych związanych z zagadnieniami transportu neutronów	8
Monitoring radiologiczny otoczenia obiektów jądrowych	
A. Modelowanie geoprzestrzenne danych monitoringowych z uwzględnieniem niepewności za pomocą metod geostatystycznych	5
B. Analizy radiochemiczne próbek środowiskowych (wody, ścieki, mułu, powietrze, gleba, szata roślinna, żywność i inne oraz próbek biologicznych)	20
C. Lokalizacja i diagnozowanie materiałów radioaktywnych	11
D. Rola aerozoli atmosferycznych w elektryczności atmosfery i wpływ uwolnień z elektrowni jądrowych na zjawiska klimatyczne.	2
Ekspertyzy dotyczące pracy instalacji jądrowych	

A. Wyznaczanie neutronowo-fizycznych parametrów rdzenia reaktora energetycznego dla potrzeb licencjonowania i eksploatacji	13
B. Badania materiałowe na potrzeby energetyki jądrowej i wykrywania skażeń	39
Badania lokalizacyjne przyszłych EJ (analizy geologiczne, hydrologiczne, sejsmiczne, środowiskowe)	
A. Metody kompleksowej oceny zagrożeń radiacyjnych dla ludzi i środowiska w wyniku eksploatacji instalacji jądrowych i zdarzeń awaryjnych	7
B. Pomiary pól promieniowania gamma oraz analizy radiochemiczne próbek środowiskowych w ramach procesu lokalizacji obiektu jądrowego.	5
Badania jakościowe oraz kwalifikacja materiałów i urządzeń do instalacji jądrowych, inżynieria materiałowa	
A. Procedury systemu zarządzania jakością badań materiałowych przed i po napromienianiu	18
Postępowanie z wypalonym paliwem jądrowym i gospodarka odpadami promieniotwórczymi	
A. Analizy neutronowo-fizyczne przechowalników wypalonego paliwa w celu zapewnienia ich podkrytyczności w warunkach normalnych i awaryjnych oraz obliczenia składu izotopowego wypalonego paliwa dla potrzeb ochrony radiologicznej.	2
Inne (badania socjologiczne, rynkowe.....)	
A. Analiza gospodarki odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem w opcji wykorzystania w Polsce paliw jądrowych do produkcji energii elektrycznej	2
B. Ekspertyza wysokości odpisów operatorów elektrowni jądrowej na tzw. fundusz likwidacyjny elektrowni jądrowej	2
C. Działalność szkoleniowa, edukacyjna i popularyzatorska	31

B. Kompetencje NCBJ w zakresie kodów obliczeniowych:

Nazwa	Funkcja
CATHARE2/3	Kod systemowy do analiz ciepło-przepływowych chłodziwa w reaktorze jądrowym
URANIE	Zbiór narzędzi programistycznych służących do przeprowadzania analiz wrażliwości i niepewności dla kodów obliczeniowych
APOLLO2	Kod obliczeniowy służący do wykonywania obliczeń deterministycznych dla zagadnień związanych z rdzeniem reaktora jądrowego
CRONOS2	Modelowanie strumienia neutronów
TRIPOLI-4	Kod Monte-Carlo służący do obliczeń związanych transportem neutronów w rdzeniu reaktora jądrowego. Wykorzystuje modele trójwymiarowe.
TRIO_U	Kod ciepło-przepływowy typu CFD do analizy zjawisk zachodzących w systemie chłodzenia reaktora jądrowego w skali mikro.

FLICA 4	Kod ciepło-przepływowo do analizy zjawisk zachodzących w zbiorniku ciśnieniowym reaktora jądrowego.
RELAP5 with ITAAS	Kod systemowy do analiz ciepło-przepływowych chłodziwa w reaktorze jądrowym
MELCOR (MELSIM)	Kod systemowy parametryczny do analiz ciężkich awarii reaktorów jądrowych
DRAGON	Modelowanie paliwa jądrowego, wypalanie, skład izotopowy
SERPENT	Kod Monte-Carlo do wyznaczania wypalenia paliwa jądrowego podczas pracy reaktora
WIMS	Kod neutronowy: 1-wymiarowe obliczenia transportowe w 68-127 grupach neutronów, generacja efektywnych kilka-grupowych stałych materiałowych do obliczeń dyfuzyjnych
GNOMER	Kod neutronowy: 1-2-3 wymiarowe obliczenia dyfuzyjne; równania dyfuzyjne rozwiązywane metodą różnicową w geometrii, m.in. prostokątnej, trójkątnej, sześciokątnej, r-theta-z; dowolna liczba grup.
REBUS	Kod neutronowy, dyfuzyjny: 2-3 wymiarowe, 2-grupowe obliczenia dyfuzyjne z uwzględnieniem sprzężeń moc-strumień neutronów w reaktorze energetycznym.
SCALE	System pakietów do wykonywania obliczeń w zakresie: fizyki reaktorowej, bezpieczeństwa krytyczności, osłon radiologicznych oraz charakterystyki wypalonego paliwa
MCNP	Kod Monte Carlo: 3-wymiarowe z wiernym odwzorowaniem geometrii, ciągłe widmo energetyczne, weryfikacja wyników obliczeń kodem WIMS.
SATURNE	Kod ciepło-przepływowo do analizy zjawisk z dziedziny dynamiki płynów zachodzących w w systemie chłodzenia reaktora jądrowego.
SYRHTES	Kod obliczeniowy to wyznaczania przepływu ciepła w stanach nieustalonych.
ASTER	Kod służący do analiz strukturalnych (szeroki zakres zastosowań)
NEPTUN_CFD	Kod ciepło-przepływowo klasy CFD do analizy zjawisk zachodzących w systemie chłodzenia reaktora jądrowego.
SCDAPSIM	Kod systemowy deterministyczny do analiz ciężkich awarii reaktorów jądrowych
FLUENT	Kod ciepło-przepływowo klasy CFD do analizy zjawisk z dziedziny dynamiki płynów.
OpenFoam	Kod ciepło-przepływowo klasy CFD do analizy zjawisk z dziedziny dynamiki płynów.
WRF	Dedykowana numeryczna prognoza pogody na potrzeby modeli dyspersyjnych
Flexpart, Hysplit (NOAA), Eulag	Modelowanie transportu i dyspersji skażeń w atmosferze w różnych skalach
PFlotran	Modelowanie ośrodków porowatych
Saphire	PSA Poziom 1
COSYMA	Modelowanie skutków potencjalnych awarii jądrowych
RODOS	System wspomaganie decyzji czasu rzeczywistego po awarii jądrowej
HPAC	Modelowanie zagrożeń N/C/B/R
R / własny	Stochastyczna rekonstrukcja zdarzeń
R / Intamap	Modelowanie danych geoprzestrzennych
Nek500	Kod ciepło-przepływowo klasy CFD do analizy zjawisk z dziedziny dynamiki płynów.

